

PROGRAM CYFRYZACJI GMINNYCH OŚRODKÓW KULTURY (GOK)

MAJ 2019

Ministerstwo
Cyfryzacji

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3.
GMINNE OŚRODKI KULTURY	5.
IDEA	6.
PODNIESIENIE KOMPETENCJI CYFROWYCH	7.
PODŁĄCZENIE DO INTERNETU	12.
WYPOSAŻENIE W SPRZĘT	13.

WPROWADZENIE

Świat stoi w obliczu rewolucji, która całkowicie zmieni gospodarkę, naukę i stosunki społeczne. Projekty realizowane w oparciu o najnowsze technologie (sztuczna inteligencja, deep learning, robotyka, blockchain, internet rzeczy) już teraz wpływają na życie codzienne. Przewiduje się, że rozwój sztucznej inteligencji i robotyki sprawi, że w najbliższej (kilkuletniej) przyszłości większość zawodów zmieni swój charakter.

Stajemy przed zmianą, której skutków nie potrafimy do końca przewidzieć. To wyzwanie, na które odpowiedzią musi być spójne i przemyślane wsparcie w kluczowych obszarach. Wg Eurostat, w 2017 roku około 3,7% ogółu pracujących osób w całej Unii Europejskiej (UE) było pracownikami branży telekomunikacyjnej i informatycznej. Ta liczba stale rośnie. Dane pokazują, że branże związane z wykorzystaniem nowoczesnych technologii oparły się kryzysowi ekonomicznemu, przez który Europa przechodziła w ciągu ostatnich kilku lat. Szacunki Komisji Europejskiej (KE) wskazują, że cyfryzacja produktów i usług zapewni przemysłowi w Europie ponad 110 mld EUR dodatkowych przychodów rocznie w ciągu najbliższych lat. Jak wynika z danych KE, blisko jedna trzecia wzrostu produkcji przemysłowej ogółem w Europie jest skutkiem zastosowania technologii cyfrowych.

[1]<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2018-r.,2,8.html>

Dlatego powstał niniejszy program, którego celem jest wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, szczególnie z obszarów wiejskich i małych ośrodków miejskich, mających utrudniony dostęp do Internetu. Jego realizacja pozwoli wyeliminować bariery, polegające na braku dostępu do nowoczesnego sprzętu, najnowocześniejszych technologii, a przede wszystkim – do wysokiej jakości szkoleń, uzupełniających edukację szkolną i rozwijającą naturalne talenty w dziedzinach związanych z cyfryzacją.

Ale wykluczenie cyfrowe to problem, który dotyczy również osób dorosłych. Z badań GUS z 2018 roku wynika, że brak potrzeby posiadania dostępu do Internetu jest największą barierą wejścia w świat cyfrowy i dotyczy 2/3 ogółu gospodarstw domowych nieposiadających dostępu do Internetu[1]. Brak motywacji, a czasami wręcz obawa przed korzystaniem z technologii cyfrowych wiąże się z niewiedzą, jak one działają, jaki jest koszt ich użytkowania, a przede wszystkim - jakie korzyści można osiągnąć stosując nowe technologie w codziennym życiu i pracy. Ma to niebagatelne znaczenie dla rozwoju nowoczesnej gospodarki opartej na nowych technologiach i społeczeństwa opartego na wiedzy.

Likwidacja luki cyfrowej wymaga dalszych skoordynowanych działań edukacyjnych i informacyjnych, dlatego program skierowano również do pracowników GOK.

Dobrym przykładem takich działań jest prowadzony obecnie przez Ministerstwo Cyfryzacji program Ogólnopolska Sieć Edukacyjna (OSE). Jest to program budowy publicznej sieci telekomunikacyjnej dającej szkołom dostęp do szybkiego, bezpłatnego i bezpiecznego Internetu. społeczeństwa opartego na wiedzy społeczeństwa opartego na wiedzy.

Brak powszechnego dostępu do bardzo szybkiego Internetu stanowi barierę dla rozwoju intelektualnego społeczeństwa i utrzymania skutecznej przewagi konkurencyjnej gospodarki. Pierwsze szkoły zostały włączone do OSE w 2018 roku. Do końca 2020 roku z OSE będą mogły korzystać wszystkie szkoły w Polsce. Co ważne, OSE nie ogranicza się tylko do zapewnienia usługi bezpłatnego dostępu do szybkiego Internetu. W ramach OSE szkoły otrzymują zaawansowane usługi bezpieczeństwa sieci i treści. OSE jest także narzędziem umożliwiającym dostarczanie treści edukacyjnych.

Jak wynika z doświadczeń innych państw europejskich, odnotowujących znaczący wzrost wskaźników kompetencji cyfrowych, szczególnie gminne samorządowe instytucje kultury są, podobnie jak szkoły, ważnymi narzędziami rozwoju kompetencji cyfrowych społeczeństw. Centrum Projektów Polska Cyfrowa (CPPC) przeanalizowało co odgrywa istotną rolę w rozwoju kompetencji cyfrowych społeczeństwa takich państw jak Czechy czy Łotwa. Okazuje się, że jednym z kluczowych czynników jest współpraca i otwarta komunikacja między rodzinami, szkołami a instytucjami kultury i instytucjami organizującymi czas wolny oraz tworzenie ośrodków szkoleniowych do edukacji cyfrowej w miejscach, w których ludzie gromadzą się codziennie (szkoły, biblioteki, domy kultury, muzea, obiekty rekreacyjne).

W Polsce, jak dotąd, podobne działania dotyczyły głównie bibliotek, ponieważ znajdują się one w każdej gminie w Polsce i pełnią ważną rolę w upowszechnianiu wiedzy i kultury, daleko wykraczającą poza potoczne wyobrażenia. W 2006 roku MSWiA zakończyło realizację projektu tworzenia publicznych punktów dostępu do Internetu – lkonk@[2], w ramach którego w 15 województwach utworzono ok. 2500 hotspotów w lokalnych instytucjach kultury. W ślad za utworzeniem infrastruktury, w ramach projektu szkoleń e-learningowych bibweb[3], przeprowadzono szkolenia dla ok. 2000 bibliotekarzy. W latach 2010-2012 Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego prowadziło program „Biblioteka+”[4]. Realizował go Instytut Książki, a jego celem było, przede wszystkim, dążenie do poprawy stanu bibliotek z gmin wiejskich, wiejsko-gminnych oraz małych gmin miejskich. Skupiono się głównie na informatyzacji bibliotek i stworzeniu kompleksowego programu finansowego wsparcia ich modernizacji. Ale organizowano również kursy i szkolenia dla bibliotekarzy dotyczące m.in. bezpieczeństwa w sieci, tworzenia stron internetowych i korzystania z e-podpisu.

[2] <http://www.ebib.pl/publikacje/matkonf/iwb3/artykuł.php?o>

[3] <https://www.bibliotekawszkole.pl/krotko/2008/bibweb2008.php>

[4] <https://instytutksiazki.pl/dotacje,3,programy-instytutu-ksiazki,2,infrastruktura-bibliotek-2011-2015,23.html>

GMINNE OŚRODKI KULTURY

W gminach, oprócz szkół czy bibliotek, funkcjonują także centra kultury takie jak domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice. To wokół nich skupia się najczęściej cała działalność społeczno-kulturalna. Z tego tytułu są one ważnym ogniwem w łańcuchu budowania kompetencji cyfrowych całych społeczności.

Gminne ośrodki kultury (GOK) w Polsce nie były dotychczas wystarczająco wspierane w większości programów państwa skierowanych na rozwój społeczności lokalnych. Dlatego celem programu cyfryzacji GOK jest właśnie ich wszechstronne ucyfrowienie.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizuje co prawda corocznie (począwszy od 2015 roku) program o nazwie „Infrastruktura domów kultury[5]”, jednak w większości przypadków dotyczy on wyposażenia GOK w sprzęt biurowy.

[5] <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finansowanie-i-mecenat/programy-ministra/programy-mkidn-2019/infrastruktura-domow-kultury.php>

Chociaż w ramach tego programu możliwy jest zakup sprzętu komputerowego i oprogramowania, to nie obejmuje on jednak takich działań, jak np. zapewnienie ośrodkom kultury dostępu do Internetu. Realizowany jest także program „Dom Kultury+”, w ramach którego dofinansowywane są projekty inwestycyjne z przeznaczeniem na modernizację budynków i wyposażenie.

Zgodnie z definicją przyjętą przez GUS[6] dom/ośrodek kultury[7] to instytucja kultury prowadząca wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną, mieszcząca się w odrębnym, specjalnie wzniesionym lub adaptowanym budynku z salą widowiskowo-kinową, z odpowiednio przystosowanymi pomieszczeniami i urządzeniami do prowadzenia specjalistycznej działalności kulturalnej. Ta definicja obejmuje wojewódzkie, miejskie, dzielnicowe, osiedlowe, jak również spółdzielcze oraz gminne lub wiejskie domy kultury. O przynależności do jednego z rodzajów decyduje statut lub akt powołujący instytucję. Ośrodki kultury mają charakter lokalny, co powoduje, że są najbliższej społeczności lokalnych i najlepiej znają ich potrzeby. Znajdują się one niemal w każdej gminie w Polsce. W zależności od statusu prawnego domu kultury różne są zasady jego funkcjonowania.

[6] <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/65,pojecie.html>

[7] Według danych GUS w 2017 r. w Polsce funkcjonowało 4 230 różnych domów kultury, klubów i świetlic. W tym 1393 jednostki to świetlice, 1355 ośrodki kultury, 678 domy kultury, 471 centra kultury a 333 to kluby. W miastach mieściły się 1533 placówki, na wsiach zaś - pozostałe 2697. Dla większość instytucji organizatorem jest samorząd terytorialny, w tym dla 3575 podmiotów jest to gmina, dla 343 - powiat, a dla pozostałych 17 - województwo. GUS ujął także 291 instytucji z sektora prywatnego.

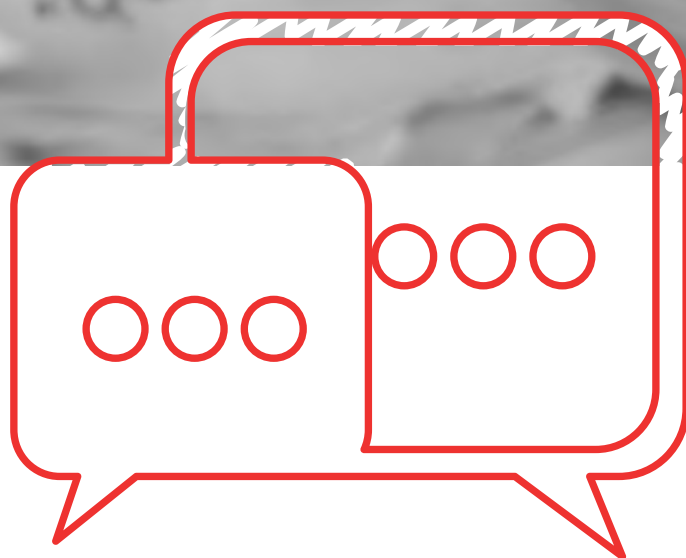

IDEA

Rozumiejąc znaczenie GOK w społecznościach lokalnych uważamy, że ich dalszy rozwój powinien być oparty na trzech podstawowych filarach:

- **rozwoju szerokich kompetencji cyfrowych uczestników programu,**
- **dostępie do Internetu o wysokiej przepustowości,**
- **wyposażeniu w odpowiedni sprzęt umożliwiający podniesienie kompetencji.**

Zapewnienie wszystkich trzech komponentów jest niezbędne dla powodzenia programu. Właściwa realizacja idei cyfryzacji GOK jest uzależniona od zapewnienia wszystkim ośrodkom dostępu do Internetu o odpowiedniej przepustowości. Szkolenia dostarczą wiedzy i umiejętności poprzez obowiązkowe wykorzystanie komputerów, tabletów lub innych niezbędnych pomocy naukowych, które po zakończeniu projektu beneficjenci prześlą do GOK do dalszego wykorzystania w ich statutowej działalności.

Zakłada się, że standaryzacja wyposażenia oraz poziomu wiedzy i umiejętności pracowników i trenerów działających w GOK pozwoli na stworzenie sieci, która będzie wykorzystywana do dalszych działań służących rozwijaniu kompetencji cyfrowych, w szczególności na terenach wiejskich. Współpraca na poziomie lokalnym zainicjowana w ramach programu pozwoli na uwzględnienie realiów, potrzeb i uwarunkowań istniejących społeczności (np. poziom bezrobocia, skale emigracji, wskaźniki demograficzne, mniejszości narodowe itd.). Odpowiednia koordynacja, wprowadzenie mechanizmów monitorowania jakości oraz zapewnienie odpowiedniej infrastruktury mogą znacząco zwiększyć efektywność realizowanych działań.

Co zamierzamy zrobić?

Program kierowany jest do wszystkich GOK działających w 73 podregionach Polski (tzw. NUTS-3[10]). Będzie on realizowany w ramach działania 3.2 - Innowacyjne rozwiązania na rzecz aktywizacji cyfrowej Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (POPC) 2014-2020 i zapewni podniesienie kompetencji cyfrowych pracowników GOK oraz osób do 18 roku życia.

Szkolenia będą obejmować następujące obszary tematyczne:

- dziennikarstwo online – przygotowanie uczestników zajęć do profesjonalnej realizacji zadań twórców zasobów informacyjnych publikowanych w Internecie (serwisy, multimedia, telewizja);
- edukacja online – zaawansowane korzystanie z platform edukacyjnych, cyfrowych zasobów edukacyjnych;
- projektowanie graficzne z wykorzystaniem aplikacji cyfrowych – przygotowanie uczestników zajęć do profesjonalnych prac w zakresie grafiki reklamowej, grafiki użytkowej i projektów graficznych publikacji;

- korzystanie z cyfrowych usług na zaawansowanym poziomie – administracja, zdrowie, bankowość, kultura;
- projektowanie i realizacja serwisów internetowych oraz gier mobilnych;
- kompetencje medialne – m.in. krytyczna analiza treści w Internecie, kształtowanie swojego wizerunku w Internecie, korzystanie z mediów społecznościowych;
- programowanie w różnych językach uwzględniające różne poziomy zaawansowania;
- zaprezentowanie możliwości, jakie dają wirtualna (VR) i rozszerzona rzeczywistość (AR) w życiu i pracy;
- sztuczna inteligencja i big data – wprowadzenie dzieci i młodzieży w tę tematykę;
- bezpieczne zachowania w sieci – w życiu prywatnym, społecznym i w edukacji;
- dostępność zasobów cyfrowych online – problematyka dostępności serwisów, portali, publikacji.

Wg planów CPPC, szkoleniami zostanie objętych od 50 000 do 75 000 osób.

[10] NUTS-3 to zgrupowanie kilku powiatów – 73 jednostki

Planowany termin ogłoszenia konkursu w ramach działania 3.2 to II kwartał 2019 roku, przy czym koniec 2019 roku jest terminem jego rozstrzygnięcia. Przewidziana alokacja na konkurs wynosi maksymalnie 100 mln zł. Proponowana minimalna wartość projektu dla każdego z 73 obszarów to 450 000 zł, a maksymalna 1 360 000 zł.

PLAN DZIAŁANIA

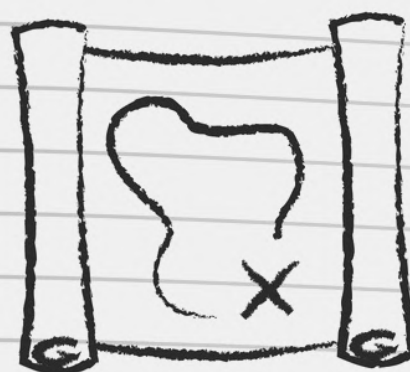
Dla każdego spośród 73 NUTS-3 zostanie wyłoniony jeden projekt, tj. jeden beneficjent (jeden wnioskodawca z listy typów beneficjentów zamieszczonej w SZOOP[11], np. organizacje pozarządowe, partnerstwa organizacji pozarządowych z jednostkami samorządu terytorialnego (JST), instytucje prowadzące działalność z obszaru nauki, edukacji, kultury itd.).

Przedmiotem każdego projektu będzie cykl szkoleń pracowników GOK podzielony na dwa obowiązkowe etapy.

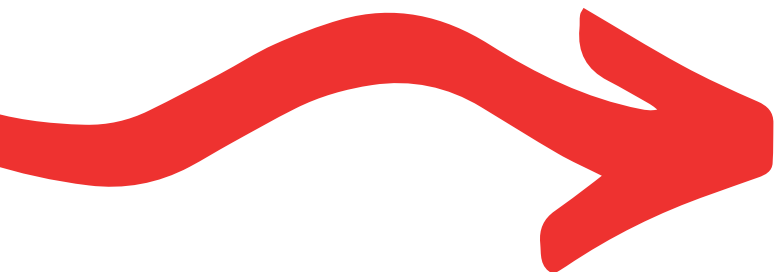
Pierwszy etap projektu będzie obejmować działania mające na celu podniesienie kompetencji pracowników GOK w takim stopniu, aby mogli oni docelowo samodzielnie lub w asyście trenera przeprowadzić szkolenia dla dzieci i młodzieży.

[11] Szczegółowy opis osi priorytetowych

PLAN

Po zakończeniu szkolenia, każdy pracownik GOK, który zrealizuje pełen kurs nauczania, otrzyma wsparcie co najmniej w postaci mentoringu (doradztwa) zorientowanego na odkrywanie i rozwijanie jego potencjału, a także bezpłatną aktualizację materiałów dydaktycznych.

OD 10 DO 18 ROKU ŻYCIA

W drugim etapie, w ramach podnoszenia kompetencji pracowników GOK obowiązkowe będą zajęcia praktyczne prowadzone wspólnie przez trenera i pracownika GOK będące jednocześnie zajęciami szkoleniowymi dla osób od 10 do 18 roku życia.

Z uwagi na różne początkowe poziomy kompetencji cyfrowych osób dorosłych biorących udział w projekcie, nie będzie wymagań dotyczących liczby i częstotliwości zajęć. Niemniej jednak, zakres prowadzonego szkolenia powinien prowadzić do osiągnięcia przez pracownika GOK co najmniej kompetencji określonych w „Standardzie wymagań kompetencji cyfrowych”[12] i wstępnego przygotowania go do prowadzenia zajęć z uczestnikami w wieku od 10 do 18 lat, w sposób pozwalający na nabycie przez uczestników szkoleń kompetencji określonych w tym standardzie.

[12] Będzie opublikowany na stronie internetowej CPPC wraz z ogłoszeniem konkursu.

EFEKTY

Program powinien spowodować wzrost aktywności mieszkańców małych społeczności, którzy będą mogli liczniej i częściej uczestniczyć w oferowanych zajęciach i wydarzeniach organizowanych przez GOK, co może zacieśnić ich więzy z regionem.

Należy również pamiętać o relatywnie niskiej pozycji Polski w obszarze kompetencji cyfrowych odzwierciedlonej w rankingach międzynarodowych (DESI). Szkolenia te będą istotnym uzupełnieniem edukacji szkolnej. Wszechstronne i ogólnokrajowe szkolenia w ramach GOK pozwolą więc na poprawę sytuacji, a jednocześnie przyczynią się do wzrostu zainteresowania młodych ludzi karierą w ICT. Tym samym wykształcą u nich postawy uczenia się przez całe życie, co pozwoli im dostosowywać swoje kompetencje do zachodzących zmian na rynku pracy.

Program odpowiada na potrzebę systemowego budowania na każdym etapie kształcenia, kompetencji niezbędnych dla tworzenia, wdrażania i korzystania z nowoczesnych technologii stanowiących podstawę nowoczesnej gospodarki.

Działania te przyczynią się też do stworzenia wokół GOK trwałej struktury dostępu do wiedzy i animowania aktywności cyfrowej. Bez wątplenia nastąpi wzmocnienie pozycji GOK na tle ośrodków i instytucji publicznych, jak również podniesienie ich znaczenia w rozwoju kapitału społecznego i regionów. Liczymy na to, że działania te staną się również narzędziem do skutecznego wyrównywania szans dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich i małych miasteczek.

Stan obecny

Polska dysponuje rozproszoną bazą publicznych punktów dostępu do Internetu, których potencjał edukacyjny nie jest w pełni wykorzystywany, a infrastruktura informatyczna wymaga odnowienia i uzupełnienia. Ministerstwo Cyfryzacji, na podstawie informacji przekazanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego opracowało bazę adresową obejmującą 2534 GOK. Z analizy Urzędu Komunikacji Elektronicznej wynika, że blisko jedna czwarta, tj. 506 posiada dostęp do bardzo szybkiego Internetu, o przepustowości co najmniej 100 Mb/s. Z pozostałych 2 000 GOK, które nie mają dostępu do bardzo szybkiego Internetu, ponad 560 już zostało objętych interwencją (zostaną objęte zasięgiem sieci) w ramach obecnie realizowanych projektów w działaniu 1.1 POPC.

Co zamierzamy zrobić?

Pozostałe GOK, tj. nieposiadające dostępu do Internetu lub z dostępem do Internetu o bardzo niskich parametrach, będą sukcesywnie objęte interwencją w ramach projektów realizowanych w I osi POPC. Program jest długofalowy i zakłada m.in. podłączenie do Internetu o bardzo wysokich przepustowościach wszystkich GOK w Polsce.

PODŁĄCZENIE DO INTERNETU

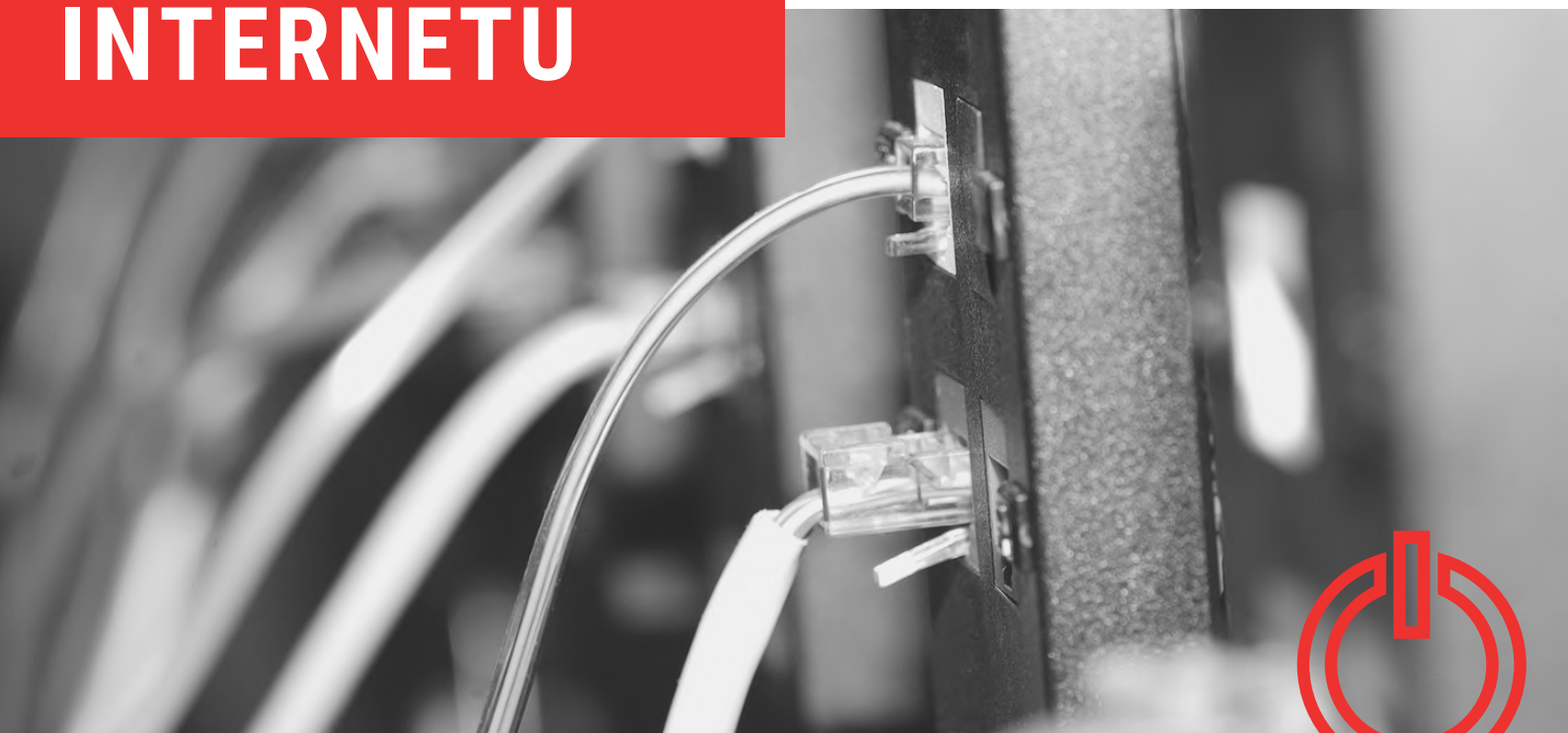
Plan działania

Konkursy w ramach I osi POPC zostały już rozstrzygnięte, a projekty wyłonione do realizacji, dlatego nie ma możliwości zmiany kryteriów oraz warunków udziału w konkursie. Na beneficjentów nałożono jednak dodatkowe zobowiązania w ramach realizowanych projektów, dotyczące podłączenia GOK, jak np. rekompensaty za opóźnienia w projektach. W pierwszym etapie prac, do połowy 2020 roku, podłączonych do szybkiego Internetu zostanie około 450 GOK w całym kraju. Kolejne podłączenia będą realizowane w ramach kolejnych konkursów. Szacuje się, że zasięgiem sieci szerokopasmowej zostanie objętych łącznie ponad 1000 GOK do końca 2023 roku.

W przypadku gdyby cel nie został osiągnięty w obecnej perspektywie finansowej, założenia te będą w miarę możliwości kontynuowane w ramach kolejnej perspektywy finansowej.

Efekty

Budowana w ramach projektów infrastruktura jest siecią światłowodową o bardzo wysokich przepustowościach, stwarzającą nieograniczone możliwości w zakresie wykorzystania - od wirtualnych lekcji muzealnych począwszy, a skończywszy na wdrożeniu „kina za rogiem”. Dostęp do niej umożliwi zrealizowanie głównego celu programu, jakim jest likwidacja luki cyfrowej.

WYPOSAŻENIE W SPRZĘT

Stan obecny

Ze względu na trudności metodologiczne obecnie w Polsce nie ma szczegółowych danych odnoszących się do wyposażenia GOK w sprzęt umożliwiający szkolenia w ramach programu ich cyfryzacji.

Na podstawie danych GUS z 2017 roku wiemy jednak, że we wszystkich placówkach, tj. domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach, znajdowało się 8539 pracowni specjalistycznych, z czego 1309 to sale komputerowe, 240 to sale multimedialne służące nauce języków obcych, 56 - studia radiowe, a 55 - studia telewizyjne.

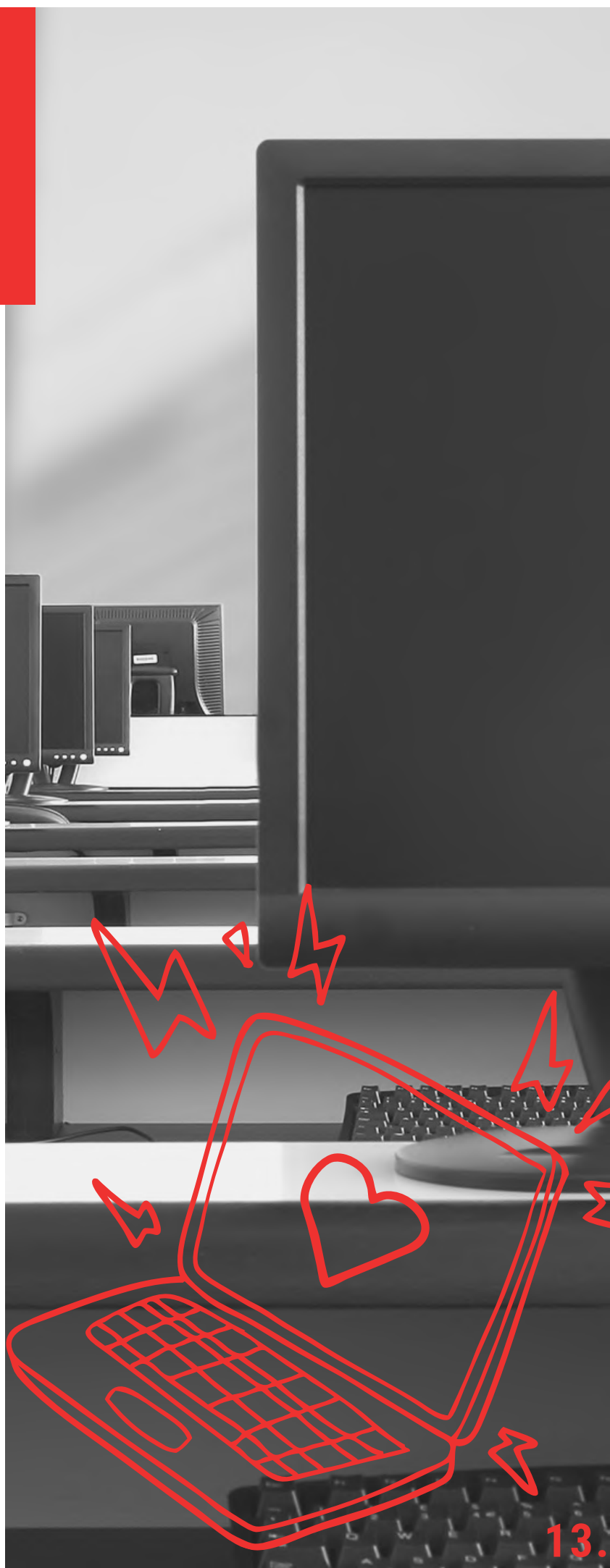
W placówkach tych prowadzone były także liczne koła zainteresowań, tj. systematyczne zajęcia o określonym profilu tematycznym w zorganizowanych grupach. W 2017 roku działalność prowadziło 27 000 kół, z czego zaledwie 397 to koła informatyczne, których członkami było 6286 osób.

Co zamierzamy zrobić?

Bezpośrednie wsparcie finansowe skierowane do GOK w ramach działania 3.2 będzie uwarunkowane przedmiotem i charakterystyką konkretnego szkolenia i przeznaczone przede wszystkim na:

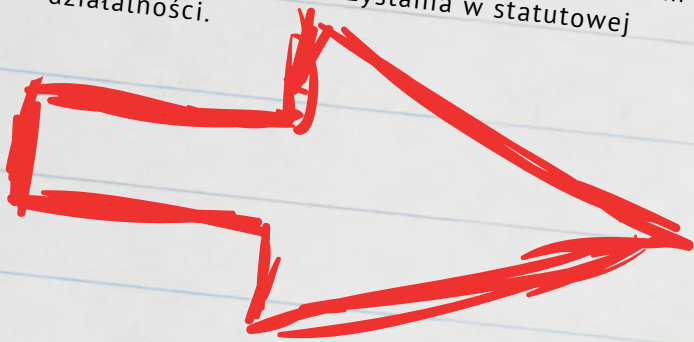
- wyposażenie GOK w sprzęt komputerowy, tablety, roboty, maty edukacyjne, drukarki 3D oraz oprogramowanie,
- zakup i wytworzenie materiałów dydaktycznych dla pracowników GOK.

Przewiduje się, że każda z grup szkoleniowych będzie na zajęciach wykorzystywać komputery albo tablety z możliwością dostępu do Internetu. Założeniem jest, aby na każdego uczestnika przypadła docelowo jeden komputer albo tablet.

Plan działania

Po zakończeniu projektu cały zakupiony sprzęt zostanie przekazany do GOK objętych projektem w celu dalszego wykorzystania w statutowej działalności.

Efekty

Wyposażenie GOK w sprzęt komputerowy, tablety, roboty, maty edukacyjne, itp. umożliwi im poszerzenie (a czasami wręcz utrzymanie) dotychczasowej działalności oświatowej. Pozwoli to, w szczególności niedoinwestowanym jednostkom, na znaczące uatrakcyjnienie ich oferty szkoleniowej, a uczestnikom szkoleń na dostęp do najnowocześniejszych technologii.

